

Vastineet vuoden 2024 arviointikertomuksen suositukseen

Tavoite 3 Pelastustoiminnan saavutettavuusajat palvelutasopäätöksen mukaiset

Tarkastuslautakunnan arvio:

Arviointiin saatujen tietojen mukaan riskiluokittain tavoiteajat on toteutuneet seuraavasti:

- RL I: 78 % (tavoite 6 minuuttia)
- RL II: 83 % (tavoite 10 minuuttia)
- RL III: 98 % (tavoite 20 minuuttia)

Tilinpäätöksessä esitettyjen tietojen mukaan tavoite on saavutettu.

Arviointiin saatujen tietojen perusteella tavoite on saavutettu osittain.

Pelastustoiminnan järjestämistä on arvioitu myös erikseen arviointikertomuksen omassa luvussa.

Vastine: Tunnistettuja ongelmia ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiudessa on Porvoon keskustan itäisellä alueella ja Sipoon Söderkullassa. Jatkossa myös Sipoon alueella saattaa olla ongelmia ensimmäisen yksikön toimintavalmiusvaatimusten täyttämisessä. Porvoon Eskolanmäen ruudun osalta tulee ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaan kiinnittää huomiota.

Suunniteltuja kehittämistoimenpiteitä ovat Söderkullan ja Loviisan paloasemahankkeet sekä liikennevaloetusjärjestelmän (HALI) käyttöönotto.

Tavoite 4 Riskiasumisen tunnistamista kehitetään edelleen yhdessä sosiaalitoimen kanssa

Tarkastuslautakunnan arvio:

Ilmoitusten määrä on hieman laskenut edellisestä vuodesta.

Edellisen vuoden tavoin tavoite ja toteutumisen kuvaus jää epäselväksi. Ilmoitusten vähentynyt määrä ei kuvasta toteutumisen tasoa. Riskiasumisen tunnistamisen lisäksi on hyvä huomioida myös suunnitelma niihin puuttumiseksi ja arvioida tehtyjen toimenpiteiden määrää sekä lisäyksenä myös toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Arviointiin saatujen lisätietojen mukaan toimintatapa on vakiintunut ja on jatkuvaa toimintaa. Olennaisena ei pidetä ilmoitusten määrä, vaan niiden perusteella tehtäviä toimenpiteitä. Pelastustoiminnan ja sosiaalitoimen yhteistyötä pidetään keskeisenä riskien vähentämisessä.

Vastine: Aluehallintovirasto on arvioinut seikkaperäisesti Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen paloriskiasumisen tunnistamista ja siihen liittyvää yhteistyötä. Aluehallintovirasto on palveluiden arviointiraportissa todennut: *Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvä viranomaisten ja sidosryhmien yhteistyö on vuonna 2024 ollut tarvetta vastaavalla tasolla. Kaikki toimenpidepyynnöt käsiteltiin. Yhteistyöhön liittyen ei havaittu merkittäviä kehittämistarpeita.*

Yhteistyön tarpeissa tai toimintaympäristössä ei ole havaittu merkittäviä tai normaalia poikkeavia muutoksia vuonna 2024. Voidaan kuitenkin todeta, että hyvinvointialueen toiminnan vakiintuessa, on sillä ollut positiivisia vaikutuksia jo ennestään kunta-ajalta hyvällä tasolla olleeseen yhteistyöhön sosiaali- ja terveystoimen kanssa, erityisesti paloriski-ilmoituksien käsittelyyn liittyen. Sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen ollessa samaa organisaatiota,

on sen havaittu edesauttavan yhteistyötä ja yhteistyökäytäntöjen sopimista ja kehittämistä. Pelastuslaitoksen ja sosiaalitoimen hyvällä ja edelleen edistävällä yhteistyöllä on pystytty osallistamaan mm. ympäristöterveydenhuoltoa aiempaa paremmin yhteistyöhön paloriski-ilmoitusten käsittelyssä, toki kulloinenkin tarve huomioiden.

Esimerkiksi vaikeassa asemassa olevien henkilöiden paloturvallisuutta on pyritty parantamaan vuonna 2024 seuraavilla alueellisilla toimenpiteillä:

- Aktiivisen paloriskiasumisen valvonnan ylläpitäminen ja siihen liittyvä moniviranomaisyhteistyö
- Yhteistyö muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa apua tarvitsevien väestöryhmien kohtaamiseksi, esimerkiksi:
 - o Kuntouttavaan päivätoimintaan sisällytetty hätäensiapukoulutus (yhteistyössä järjestökentän kanssa)
 - o Mukana etsivän lähityön toiminnassa
 - o Asukkaiden osallistuttaminen hoitolaitosten yms. turvallisuuskoulutuksissa
 - o Etsivä vanhustyön verkoston valmistelu (mukana myös järjestön edustusta)
- Jokaiseen päihdeavokuntoutukseen (sote/päihdepalvelut) kuuluvaan kuntoutusjaksoon integroitu asumisturvallisuuskoulutus (Sote-pela yhteistyö)

Pelastuslaitoksen arvio paloriski-ilmoitusprosessin tuloksellisuudesta on seuraavanlainen: Kaikki ilmoitukset käsitellään ja valtaosaan suoritetaan valvontakäynti. Yhteistyö sidosryhmien kanssa on tiivistä ja arkipäiväistä. Toiminta on tuloksellista, koska paloriski-ilmoituksiin liittyvät kohteen ongelmat saatetaan sellaiseen toimintaprosessiin, jossa turvallisuuspuutteet tulevat tarkoituksenmukaisella aikavälillä todennäköisesti vähintäänkin tyydyttävällä tavalla kuntoon. Menestyksellisyys edellytyksenä on toimiva viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella koemme olevamme edistysellinen pelastuslaitos paloriskikohteiden käsittelyssä viranomaisyhteistyössä, samoin ilmoitusmäärämme valtakunnallista kärkeä asukaslukuun suhteutettuna.

• Henkilöstöä koskevat tavoitteet

o Päällikkötasolta ylöspäin henkilöstö on 80 % osallistunut varautumisen harjoitukseen tai koulutukseen.

Hyvinvointialue on katsonut, että tavoite on toteutunut. Tarkastuslautakunta on todennut koulutusten osalta tavoitteen olleen toteutunut ja lisäksi tuonut esille varautumistilanteiden harjoittelun tärkeyttä, jotta varmistetaan henkilöstön valmius poikkeustilanteessa.

Vastine (jos tarvitaan): Valmius- ja turvallisuusyksikkö jatkaa ja kehittää päällikkötasolle ja siitä ylöspäin annettavan varautumiskoulutuksen kehittämistä. Samaan aikaan lisätään ja kehitetään myös muulle henkilöstölle annettavaa koulutusta.

5.4 Pelastustoiminnan järjestäminen ja toimintavalmius

Tarkastuslautakunnan arvio

Pelastustoimen talousarvio on alittunut noin miljoonalla eurolla ja muutettu talousarvio 1,8 miljoonaa euroa, kun säästöpainne on ollut 1,2 miljoonaa euroa. Säästö on ollut merkittävä. Säästöt eivät kuitenkaan saa vaarantaa pelastustoimen valmiutta toimia eri pelastustehtävissä. Esimerkiksi on huomioitava savusukeltajien ylityökieltojen vaikutus harjoituksiin ja tarvittavan osaamisen ylläpitämisen vaarantuminen. Pelastustoimen valmiuden kestävästä turvaamisesta on hyvä varmistua.

Toimintavalmiusajat ovat ylittyneet eniten riskiluokassa I ja on tunnistettuja haasteita Söderkullan ja Porvoon keskustan alueella. Näiden alueiden kehittämistoimet eivät ole edenneet, muun muassa Söderkullan pelastusaseman perustamisen osalta. Toimenpiteiden edistämiseen on hyvä kiinnittää huomiota osana toimintavalmiuden parantamista.

Vastine: Pelastuslaitosta ja pelastustoimintaa ohjaa pelastuslaki, Sisäministeriö ohjeilla ja aluehallintovirasto valvoo palvelutason toteutumista.

Pelastustoiminnan toimintavalmius tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä. Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu pelastusmuodostelmien toimintavalmiusajasta ja niiden suorituskyvystä. Kiireellisissä pelastustehtävissä onnistumiseen vaikuttaa se, kuinka nopeasti onnettomuuspaikalle saadaan tehtävällä tarvittava suorituskykyinen pelastusmuodostelma.

Pelastuslaitos koki alueellisen muutoksen jo vuonna 2004. Tästä johtuen pelastuslaitoksella on yli kahdenkymmenen vuoden tieto siitä, mitä tarvittavien palveluiden tuottaminen hyvinvointialueelle maksaa. Pelastuslaitoksen palvelut tuotetaan siis sillä kustannuksella mitä ne tänä päivänä on eikä ”ylimääräistä” budjetin suhteen ole. Mahdollisen tuottavuustavoitteet tulevat vaikuttamaan toimintaan, palveluluiden tuottamiseen.

Mm. pelastustoiminnan henkilöstömitoitus perustuu palvelutasopäätöksessä hyväksyttyihin palvelukuvaksiin sekä Sisäministeriön antamiin ohjeisiin mm. pelastussukelluksesta sekä toimintavalmiuden suunnittelusta.

Pelastustoiminnan työvuorot suunnitellaan vastaamaan mm. edellä mainittuja ohjeita ja niistä poikkeaminen aiheuttaa avilta selvityspyynnön. Työvuorosuunnittelussa otetaan huomioon henkilöstön osaaminen, erityisosaaminen (laivuri, laivurikoneenhoitaja, nostolava, UAS, vesisukeltaja) ja minimivahvuus minkä alle työvuorojen vahvuuksissa ei voida mennä.

Joskus työvuoroja, hyvästä työvuorosuunnittelusta huolimatta, joudutaan paikkaamaan ylitöinä, jotta edellä mainitut osaamiset ja kriteerit täyttyvät.

Henkilöstön ylityökiellon vaikutus palveluiden tuottamiselle on kriittinen. Pahimmassa tapauksessa vuoro on alle minimivahvuuden ja tarvittavia erityisosaamisia vuorossa ei ole. Savusukelluskyky, vesipelastus tai nostolava osaamista ei ole eikä tarvittavaa suorituskykyä. Lisäksi ylityökiellon vaikutus näkyy henkilöstön osaamisessa, koska kaikkia tarvittavia koulutuksia ei voida toteuttaa työvuoroista käsin päivittäisten tehtävien vuoksi.

Tunnistettuja ongelmia ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiudessa on Porvoon keskustan itäisellä alueella ja Sipoon Söderkullassa. Jatkossa myös Sipoon alueella saattaa olla ongelmia ensimmäisen yksikön toimintavalmiusvaatimusten täyttämisessä. Porvoon Eskolanmäen ruudun osalta tulee ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaan kiinnittää huomiota.

Suunniteltuja kehittämistoimenpiteitä ovat Söderkullan ja Loviisan paloasemahankkeet sekä liikennevaloetuisuusjärjestelmän (HALI) käyttöönotto.

6 Taloudellisten tavoitteiden arviointi

6.1 Käyttötalousosan toteutuminen

Tarkastuslautakunnan arvio

Sosiaali- ja terveystoimen käyttötalouteen tehtiin 39 miljoonan euron lisäys, joka alittui alle kolmella miljoonalla eurolla. Toimielinten käyttötalousosat ovat pysyneet muutetussa talousarviossa. Toimielimen sisällä on ollut yksittäisiä ylityksiä, joista suurimmat ovat olleet Konserni- ja strategiapalveluiden HR palveluilla (943 tuhannella eurolla) ja hallintopalveluilla (565 tuhannella eurolla), jotka tuli katetuksi digipalveluiden alijäämällä. Pelastustoimen noin miljoonan eron säästöt pelastustoimen osalta talousarvioon nähden ovat merkittävä säästö.

Tarkastuslautakunta pyytää aluehallitusta selventämään, onko alkuperäisen talousarvion ylityksissä pysyvää kulutason nousua vai onko ne kertaluonteisia sekä mitä toimia tullaan tekemään. Pelastustoimen alituksen osalta, että onko se voinut vaarantaa turvallisuutta ja onko varautuminen näin kestävä.

Vastine: Pelastuksen osalta koulutusten ja harjoittelun vähentäminen vaarantaa henkilöstön osaamista. Yhden vuoden suurikin leikkaus ei vielä näy käytännössä, mutta mikäli ei voida kouluttautua tai harjoitella usean vuoden aikana, se tulee vaikuttamaan heikentäen suorituskyykyyn.